

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Харківського національного
економічного університету
імені Семена Кузнеця
Володимир Пономаренко

«18» листопада 2024 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Балюк Юлії Сергіївни «Формування стратегії розвитку експортно-імпоротної діяльності підприємств», яка представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка»

Публічна презентація наукових результатів дисертації Балюк Юлії Сергіївни «Формування стратегії розвитку експортно-імпоротної діяльності підприємств» та її обговорення відбулися 18 листопада 2024 р. на розширеному засіданні кафедри економіко-математичного моделювання. У результаті проведеної презентації та обговорення дисертації експерти у складі д. е. н., професора, проректора ХНЕУ ім. С.Кузнеця Шталь Т.В., к.е.н., доцента Мінєнкової О.В. та присутніх на засіданні кафедри дійшли таких висновків.

Науковий рівень дисертації відповідає діючим вимогам до атестації здобувачів ступеня доктора філософії, а саме вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 р. №44, а саме: щодо пунктів 6 і 7 – дисертація подана у вигляді спеціально підготовленого рукопису, виконана державною мовою, є **кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто здобувачем, характеризується єдністю змісту, має встановлену вимогами структуру: анотацію, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки, містить нові науково**

обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень, які виконують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для галузі економіки.

Дисертація виконана на актуальну тему. Розвиток експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств відбувається в складних соціально-економічних умовах, обумовленими війною, черговими спалахами пандемії коронавірусу, природними катаклізмами. Для прискорення відновлення економіки в державі пріоритет надається розвитку стратегічним галузям, які виробляють критично важливу продукцію та мають високий потенціал внутрішнього виробництва для експорту продукції з високою доданою вартістю. Також передбачається випереджальний розвиток стратегічно капіталомістких галузей, які визначаються за критеріями можливості створення промислової спеціалізації України на внутрішньому та зовнішньому ринках згідно ресурсного потенціалу, розвитку «наскрізних» технологій з метою мультиплікативного ефекту, створення точок зростання в регіоні для вирішення соціальних проблем. В зв'язку з цим на підприємстві необхідно терміново вирішувати існуючі проблеми, враховуючи обмеження діяльності, здійснювати масштабування ефективних стратегій розвитку за допомогою розробки методологічного, методичного, інструментального їх забезпечення. Це актуалізує тему дисертації, виконаної Балюк Ю.С.

Актуальність роботи підтверджується також її зв'язком з науковими дослідженнями Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця за темою «Забезпечення інноваційного розвитку експортно-імпоротної діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки в умовах воєнного та повоєнного стану» (номер державної реєстрації 0123U102012), «Формування стратегії підвищення ефективності діяльності підприємства на засадах імпортозаміщення» (номер державної реєстрації 0121U113676), підрозділ 2. Методичний підхід до формування стратегій підвищення ефективності діяльності на основі оцінки експортно-імпортного потенціалу підприємства та впровадження процедур імпортозаміщення.

Результати дослідження дисертанта мають наукову новизну.

Основні результати, що містять елементи наукової новизни, полягають у такому:

удосконалено:

методичний підхід щодо формування стратегії розвитку експортно-імпоротної діяльності підприємств, який реалізується за відмінними етапами та завданнями, методами їх вирішення, очікуваними результатами. В підході передбачається ідентифікація стадій процесу розвитку експортно-імпоротної діяльності в часі за допомогою розв'язання задачі розділення суміші з використанням кластерного методу на основі методу Уорда. Такий підхід сприяє своєчасному виявленню та усуненню проблем в управлінні розвитком експортно-імпоротної діяльності в умовах обмеженості діяльності підприємства;

теоретичне забезпечення формування стратегії розвитку експортно-імпоротної діяльності, відмінностями якого є; розгляд поняття «розвиток» з властивістю трансформаційності; уточнена змістовна модель розвитку цієї діяльності підприємства; ієрархічний стратегічний набір сучасного промислового підприємства; перелік невизначеності в процесі формування цієї стратегії;

дістали подальшого розвитку:

методичне забезпечення оцінки розвитку експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств, яке ґрунтується на відмінних положеннях цієї оцінки та інструментах її здійснення, що надають можливість визначити рівень розвитку за допомогою інтегрального таксономічного показника розвитку, вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовищ за допомогою регресійного, багатовимірного факторного аналізу. Такий зміст методичного забезпечення надає оцінці розвитку експортно-імпоротної діяльності промислових підприємств об'єктивності, достовірності, дієвості;

інструментарій формування та реалізації стратегії розвитку експортно-імпоротної діяльності підприємства, який, на відміну від інших, в процесі формування стратегії передбачає розроблення кортежу складних та

елементарних ознак, які відображають структурні елементи розвитку цієї діяльності підприємства, ознакового простору, рейтингування впливових показників, сценарне прогнозування для формування стратегічних альтернатив розвитку, яке доцільно здійснювати за пропонованим підходом. Інструментарій реалізації цієї стратегії передбачає стратегічне планування ресурсного, організаційного, фінансового забезпечення, визначення відповідності організаційної структури підприємства даній стратегії, оцінку та аналіз ефективного використання ресурсів, систему контролю за реалізацією стратегії, систему мотивації успішної реалізації, систему моніторингу реалізації цієї стратегії. Така спрямованість інструментарію підвищує обґрунтованість та дієвість розробленої стратегії розвитку експортно-імпортової діяльності підприємства;

визначення резервів розвитку експортно-імпортової діяльності підприємства за особливими двома спрямуваннями: ефективністю використання експортно-імпортного потенціалу (резерви) та формування запасів для розвитку експортно-імпортової діяльності підприємства (запаси). Відмінністю такого підходу є врахування факторів впливу на рівень розвитку експортно-імпортової діяльності підприємства, імовірно-максимальних загроз, які відносяться до складової зовнішньоекономічної безпеки країни, інших загроз підприємства. Визначення резервів розвитку експортно-імпортової діяльності підприємства доцільно здійснювати за пропонованою логікою відповідних етапів.

4. Розробки дисертанта мають практичну цінність, що підтверджується їх застосуванням у діяльності підприємств та навчальному процесі, зокрема: у АТ «Українські енергетичні машини» (довідка № 01/02 – 145 від 16.11.2023) використано методичний підхід до оцінки експортно-імпортової діяльності підприємства та її розвитку, методичне забезпечення формування стратегії розвитку експортно-імпортової діяльності в умовах обмеженості діяльності; у ТОВ «Петрометал Україна» (довідка №15/09-1 від

15.09.2023р.) використано теоретичні положення формування стратегії розвитку експортно-імпортової діяльності та інформаційно-аналітичне забезпечення оцінки розвитку цієї діяльності. Пропозиції щодо методичного забезпечення формування стратегії розвитку експортно-імпортової діяльності та методичний підхід до оцінки експортно-імпортової діяльності промислових підприємств та її розвитку в сучасних складних соціально-економічних умовах використовувалися в навчальному процесі Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (довідка про впровадження № 24/86-02-06 від 05.01.2024 р.) під час викладання освітньої компоненти «Світове господарство та міжнародні економічні відносини» для підготовки бакалаврів за спеціальністю 075 «Маркетинг» та освітньої компоненти «Основи міжнародних економіки і менеджменту» для підготовки бакалаврів за спеціальністю 073 «Менеджмент».

5. Оформлення дисертації відповідає діючим вимогам, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40. Робота виконана в науковому стилі, її зміст викладено в логічній послідовності розв'язування завдань дослідження.

6. Структура й обсяг дисертації відповідають вимогам виконаної освітньо-наукової програми. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Роботу викладено на 260 сторінках машинописного тексту (10,83 авт. арк.). Дисертаційна робота містить 25 рисунків (з них 2 займають 2 повні сторінки), 7 таблиць (з них 3 займають 4 повних сторінки), 15 додатків – на 33 сторінках, список використаних джерел із 227 найменувань – на 27 сторінках. Обсяг основного тексту дисертації становить 180 сторінок (7,5 авт. арк.).

7. Всі наукові результати дисертації опубліковані, апробація результатів є достатньою, отже вимоги пунктів 8 і 9 Порядку присудження

ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 р. №44 виконані.

За темою дисертації опубліковано 5 наукових праць та зарахованих як 4 публікації, що подано до захисту дисертації. Окрім того результати наукового дослідження Балюк Ю.С. пройшли апробацію на міжнародних науково-практичних конференціях, за результатами яких опубліковано 4 тез доповідей та матеріалів конференцій.

В опублікованих працях здобувачкою повністю відображені сутність та зміст отриманих результатів дослідження та їхня наукова новизна. Результати дослідження доповідались і отримали позитивну оцінку на міжнародних науково-практичних конференціях. З огляду на це апробація результатів дисертаційної роботи є достатньою.

Публікації, що відтворюють наукові результати дисертації:

Статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України

1. Балюк Ю.С. Фактори розвитку експортно-імпортової діяльності вітчизняних промислових підприємств / Ю.С. Балюк // Бізнес Інформ. – 2021. – № 7, с. 91 – 100. (*Index Copernicus*)

<https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-7-91-100>

2. Балюк Ю.С. Сучасні стратегії експортно-імпортової діяльності промислових підприємств та їх обґрунтування / Ю.С. Балюк // Бізнес Інформ. № 5. – 2022. С. 100 – 107. (*Index Copernicus*)

<https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-5-100-107>

3. Балюк Ю. С. Методичне забезпечення формування стратегії розвитку експортно-імпортової діяльності підприємств // Журнал стратегічних економічних досліджень, № 6(17), 2023. С. 19 – 30.

DOI: 10.30857/2786-5398.2023.6.4

<https://econ-vistnyk.knutd.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2024/03/6-2023-4.pdf>

4. Пономаренко В. С., Малярець Л. М., Бараннік І. О., Балюк Ю. С. Положення концепції трансформації інноваційного розвитку експортно-імпоротної діяльності суб'єктів господарювання у воєнних і повоєнних умовах // Проблеми економіки. № 2 (56), 2023, с. 87 – 98. (*Index Copernicus*) Особистий внесок здобувача: уточнення визначення поняття «розвиток», «інноваційний розвиток», обґрунтування положення стосовно нових ознак інноваційного розвитку експортно-імпоротної діяльності суб'єктів господарювання.

<https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-2-87-98>

5. Malyarets L. M., Norik L. A., Baliuk Y. S., Budarin O. S. The Development of Export-Import Activity on the Basis of Information and Communication Technologies // Проблеми економіки № 4 (58), 2023. С. 22 – 31. Особистий внесок здобувача: здійснено аналіз статистичних даних провідних європейських країн-лідерів у сфері експорту й імпорту, визначено особливості їх експортно-імпоротної діяльності.

<https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-4-22-31>

Публікації за матеріалами конференцій:

6. Балюк Ю.С. «Діджиталізація економіки як фактор розвитку експортно-імпоротної діяльності підприємств». Тези доповіді на міжнародній конференції «Розвиток сучасної економічної науки в умовах діджиталізації» м. Рига, Латвія, 3-4-грудня 2021. Transport and telecommunication institute. Р. 161 (р. 24 – 26).

7. Балюк Ю.С. Загальний зміст аналітичного забезпечення формування стратегії на підприємстві. Стратегічні пріоритети розвитку економіки, фінансів, обліку та права: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 30 вересня 2022 р.). Полтава: ЦФЕНД, 2022. 75 с. (с. 17 – 19).

8. Балюк Ю.С. Сучасні особливості оцінки експортно-імпоротної діяльності підприємств. Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики : матеріали XVII Міжнародної науково-практичної інтернет-

конференції, 25 листопада 2022 р. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2022. 122 с. (+ додаток). Укр. Мова, англ. Мова (с. 158 – 161)

9. Baliuk Yliia, Budarin Oleksii. Strategies activities of industrial enterprises of the state sector of the economy in the conditions of military times. Доповідь на Міжнародна наукова конференція з економічного розвитку та спадщини Семена Кузнеця CED-2023, 25 травня 2023 року. Section “Economic Development in Conditions of Multifaceted Uncertainty”.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і висновки, викладені в дисертації, доповідалися й одержали схвалення на 4 Міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: «Розвиток сучасної економічної науки в умовах діджиталізації» (м. Рига, 3-4 грудня 2021 р.); «Стратегічні пріоритети розвитку економіки, фінансів, обліку та права» (м. Полтава, 30 вересня 2022 р.); «Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції, присвяченій видатному вченому-економісту О. Г. Ліберману» (м. Харків, 22 листопада 2022 р.); «Міжнародній науковій конференції з економічного розвитку та спадщини Семена Кузнеця» м. Харків, 25 травня 2023 р.).

8. Дисертація «Формування стратегії розвитку експортно-імпоротної діяльності підприємств» Балюк Ю.С. виконана із дотриманням принципів академічної доброчесності. Усі результати, які винесено автором на захист, отримані самостійно і містяться в опублікованих роботах. У роботах, опублікованих у співавторстві, використані тільки ті ідеї, положення та розрахунки, які є результатом особистих наукових пошуків. Особистий внесок дисертанта у колективні наукові роботи конкретизовано у списку праць здобувача, наведеному вище.

9. Загальний висновок. Дисертація Балюк Ю.С. є завершеною кваліфікаційною науковою працею, має теоретичну та практичну цінність, в якій викладено авторський підхід до розробки й обґрунтування теоретичного, інформаційно-аналітичного, методичного забезпечення формування стратегії

розвитку експортно-імпоротної діяльності, оцінки розвитку цієї діяльності на підприємствах. Проведені дослідження характеризують Балюк Ю.С. як кваліфікованого та зрілого наукового працівника, здатного проводити теоретичні та практичні дослідження в галузі економіки на високому рівні. Дисертантка володіє методологією наукового пошуку, має широкий науковий кругозір. Подана дисертаційна робота «Формування стратегії розвитку експортно-імпоротної діяльності підприємств» Балюк Ю.С. відповідає спеціальності 051 – «Економіка», відповідає 8 вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам пунктів 6, 7, 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 р. №44. Авторка роботи, Балюк Юлія Сергіївна, може бути представлена до публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» зі спеціальності 051 «Економіка».

10. Рішенням розширеного засідання кафедри економіко-математичного моделювання (протокол № 6 від 18.11.2024 р.) УХВАЛИЛИ:

10.1. Затвердити Висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Балюк Юлії Сергіївни «Формування стратегії розвитку експортно-імпоротної діяльності підприємств», яка представлена на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка».

10.2. Рекомендувати дисертацію Балюк Ю.С. «Формування стратегії розвитку експортно-імпортової діяльності підприємств» до публічного захисту у разовій спеціалізованій вченій раді в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» зі спеціальності 051 «Економіка» після її утворення рішенням вченої ради ХНЕУ ім. С. Кузнеця та введення в дію відповідного наказу.

18.11.2024 р.

Експерт за дисертацією,
д.е.н., професор,
проректор ХНЕУ ім.С. Кузнеця

Тетяна ШТАЛЬ

Експерт за дисертацією,
доцент кафедри економіко-математичного моделювання,
к.е.н., доцент

Олена МАРТИНОВА

Головуючий на засіданні
завідувач кафедри обліку і бізнес-консалтингу,
д.е.н., професор

Анатолій ПИЛИПЕНКО